

Polio op de Veluwe

De laatste polio-epidemie in Nederland dateert van 1992 toen 18 mensen op de Veluwe de ziekte kregen. Zij waren niet ingeënt, omdat het geloof hen dat verbood. Eerder vonden ook al uitbraken plaats in Gelderse gerereformeerde gemeenschappen.

Poliomyelitis luidt de volledige naam van de ziekte die in de volksmond ook wel kinderverlamming wordt genoemd. In Nederland komt polio zeer zelden voor, omdat het merendeel van de kinderen vanaf 2 maanden de DKTP-prikken krijgt op het consultatiebureau. Ze worden gevaccineerd tegen difterie, kinkhoest, tetanus en polio.

Volwassenen en kinderen die niet alle inentingen gehad hebben, lopen risico om de ziekte te krijgen. Vooral in de (sub)tropen komt polio nog voor. De ziekte kan leiden tot blijvende verlamming.

Wat is het?

Polio wordt veroorzaakt door een virus en is een besmettelijke ziekte. Kort na de besmetting zit het virus in de keel. Besmetting kan dan plaatsvinden door hoesten, niezen en praten. Het virus zweeft door de lucht en kan door een ander ingeademd worden. Daarnaast komt het virus voor in de ontlasting van mensen die besmet zijn, ook al zijn die mensen niet ziek. In dat geval is het toilet de besmettingsbron. Als u uw handen niet goed wast na het toilet, kunt u besmet raken.

Ziekteverschijnselen

De meeste mensen die besmet zijn, worden niet ziek. Hun afweersysteem houdt het virus eronder. Mensen die wel ziek worden krijgen eerst griepachtige verschijnselen zoals: moeheid, hangerig zijn, lichte koorts, verkoudheid. Na enkele dagen verergert de ziekte plotseling wat gepaard kan gaan met braken, hoofdpijn en spierpijn. Tenslotte kan de patiënt verlammingverschijnselen krijgen. In dat geval raken meestal de benen (deels) verlamd. Er zijn geen medicijnen beschikbaar tegen polio. Wel worden patiënten opgenomen in een ziekenhuis om complicaties te beperken.

Hoe werkt vaccinatie?

Het principe van vaccinatie is eind 18de eeuw ontdekt door de Britse onderzoeker Edward Jenner. Het was Jenner opgevallen dat Britse boerinnen veel minder last hadden van besmettingen met pokken, toen een algemeen voorkomende ziekte. Toen hij naar de oorzaak zocht van de schijnbare immuniteit van de boerinnen kwam hij tot de conclusie dat het er mee te maken had dat de vrouwen dagelijks met de hand de koeien molken. Zo kwamen ze steeds opnieuw in aanraking met koeienpokken op de uiers van de beesten. Jenner redeneerde dat de boerinnen niet ziek werden van de koeienpokken omdat het immers een veeziekte is. Maar dat de ziekteverwekker wel zoveel op de menselijke variant leek dat het menselijk lichaam erop reageerde door antistoffen aan te maken. Zo kwam hij achter het mechanisme van inenten tegen besmettelijke ziektes. Het Latijnse woord voor koe is 'vacca' en vandaar de benaming 'vaccinatie'.

Eind 19de eeuw was het de Franse wetenschapper Louis Pasteur die baanbrekend werk deed op het gebied van de microbiologie. Hij ontdekte bijvoorbeeld het bestaan van virussen ook op de manier om melk langer houdbaar te maken door hem korte tijd te verhitten, het zogenaamde pasteuriseren. Ook ontwikkelde hij veel meer vaccins tegen tal van ziektes. Het principe bleef hetzelfde: hij gebruikte bekende ziektekiemen en beschadigde die zodanig dat ze geen ziekte meer konden veroorzaken. Vervolgens injecteerde hij die dode bacteriën en virussen en stimuleerde zo het afweersysteem om antistoffen aan te maken.

Wel of niet?

Welke groepen in de samenleving zijn niet gevaccineerd? 95% van alle Nederlanders is (als kind) gevaccineerd, meestal in het consultatiebureau. Dat is internationaal gezien een hoge score. Toch betekent dat, dat één op de 20 Nederlanders ongevacineerd rondloopt. Het besluit om niet te vaccineren kan uit verschillende overwegingen genomen worden. De overheid onderscheidt de volgende groepen:

* Antroposofen, zij zien ziekte als middel om meer in harmonie te komen met zichzelf en de omgeving. Ziekte heeft voor hen een natuurlijke plek in de persoonsontwikkeling.

* Christian Science volgelingen, zij beschouwen alle ziekte als ingebeeld.* Jehova getuigen, zij accepteren geen vaccins, sera en bloedproducten.* Macrobieten, zij zien medicijnen en vaccins als chemisch gemanipuleerde stoffen.

* Bevindelijk gereformeerden, zij hebben ernstige religieuze bezwaren tegen inenten.

* Overigen. Mensen die uit nonchalance, slordigheid, onwetendheid, vergeetachtigheid, enz... niet vaccineren.

De groep gereformeerden is relatief klein. Slechts 20% van alle niet-gevaccineerden komt uit bevindelijke kringen. Toch hebben alle polio-epidemieën sinds 1957 onder hen plaats gevonden. De oorzaak daarvan moet gezocht worden in het geïsoleerde karakter van deze gemeenschappen. Het zijn grote concentraties niet-gevaccineerden die bij elkaar in de kerk komen en op school en zo de ziekte snel kunnen verspreiden. Zo kenden de voorbije jaren uitbraken in onder andere Uddel, Elspeet, Kesteren, Ermelo en Staphorst. De andere groepen van mensen die niet ingeënt zijn wonen gespreid over het land en door elkaar met wel-gevaccineerden. De gevaccineerde Nederlanders beschermen de niet-gevaccineerde. Het virus krijgt niet de kans om ziekte te veroorzaken en kan zich dus ook niet verder verspreiden. Dit verschijnsel heet groepsimmunitet.

Waarom wel of niet?

De belangrijkste religieuze bezwaren die de bevindelijk gereformeerden hebben tegen vaccineren zijn:

* Geloof in Gods voorzienigheid. Vaccinatie verraadt een ongelovige houding tegenover God.

* Ziekte als gevolg van zonde. Het schepsel is zijn Schepper ongehoorzaam geworden. De Vaderlijke hand is er om te straffen in de vorm van ziekte.

* Afwijzen van medische behandeling. Waarom zou een gezond kind een medische behandeling nodig hebben?

* De angst dat vaccinatie ziekmakend zou zijn. Er worden immers (resten van) ziekteverwekkers in het lichaam gebracht. Daarmee zou je God verzoeken om iemand ziek te maken. Overigens is het niet zo dat geen enkele bevindelijk gereformeerde ingeënt is. Een groot deel heeft zich weldegelijk laten vaccineren wat steeds tot verhitte discussies leidde in bevindelijke kringen. Zo riep dominee Wisse van Elspeet in 1966 tijdens een epidemie de gelovigen op zich vooral niet te laten inenten. Deze stellingname leidde tot demonstraties voor de deur van de kerk van Elspeters die het er niet mee eens waren.